

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Optimizam i defetizam.

(a. l.) Čovjek najprije i najlakše podliježe trenutnim bivanjima i dojmovima, što ih ona izazivaju. Kao primjer u našem pokretu možemo navesti njegovu živost gibanja masa i želje za akcijom u časovima, kad se izvjesnih dijelova židovstva dotakla rukom pogibao, koja im je lično zaprijetila. U časovima nužde pogodjeni individui osjeća neposredno svoju vezanost sa cjelinom, jer se udes cjeline, izvršuje i na njemu. Zato on, ne znajući sebi pomoći sam, traži zaklona u cjelini, u zajednici, koja hoće i može da ga zaštiti.

Zato on priskače, i sebe radi, ličnim žrtvama zajednici u pomoć. Iz egoizma nastaju altruistički porivi. Ovo nije veliko ali je ljudski. Nije svakome dano da se osjeća mikrokozmosom zajednice u tolikoj mjeri te bi, ako nije lično pogodjen, udes zajednice proživljavao kao sopstveni udes, već ako mu ta zajednica nosi vidne i neposredne koristi u sadašnjici. Ne seže svačiji pogled preko horizonta časa, u kome slučajno živi.

Optimizam je samo ondje moguć, gdje postoje bilo iluzije koje dočaravaju ljepše dane ili gdje vjera, osnovana na aktivnoj volji gradjenja, ima silu da se odupire trenutnom bremenu tmurnosti sadašnice stvarajući fondove buduće ljepote i harmonije.

Ko hoće da djeluje kao vodj ili pozvani sluga zajednice u cilju da je uzdrži i osposobi za samoodržanje i izlaz na čudoredno višu uzvisinu, taj ne će smjeti sam da širi atmosferu sive beznadnosti. Ne smije da govori, te je sve izlišno; treba da zatomi, ako već ne može da nadvlada, trenutno svoje podlijevanje raspoloženju očajavanja. Samo onaj će izbiti iz čovjeka energije, bilo čudoredne bilo mehaničke, koji ne podliježe sam moralnom nihilizmu. Ko unaprijed sebi sugerira da je sve uzalud, taj će, ako je neiskren, time maskirati sopstvenu obamrlost; ako je iskren, on je postao nesposoban da služi zajednici.

Ne stoji, kako bi se činilo na prvi mah, da je u židovskim masama nastala umorna sustalost; najmanje stoji, da se u cionizmu očituje takova sustalost, koja bi opravdavala trajni pesimizam. Istina, velik je dio židovstva paralizovan; istočnim Židovima ponešto pridolaze zbog poznatih događaja i njemački. Ali previdja se da se formira na zapadu, u Americi, nova židovska zajednica, brojčano jednako znatna kao istočna, tek više dekoncentrisana, više rasparčana, jer je iskorijenjena iz stare zajednice istočnoga židovstva sa njegovim ustaljenim duševnim i socijalnim oblicima, a još nije stigla da

nadje oblik nove zajednice, još nije »gornji sloj« izdanak iz mase američkoga židovstva već nekako odijeljen krug reprezentativnih autohtonaca. Ali samo tjesnogrudost, partijska ili lična može da omalovaži ono, što se dešava u američkom židovstvu. Ono jest zajednica u bivanju (im Werden). Ono je to po tome, što je činom očitovano da nesretni udes evropskoga židovstva, svijesno ili besvijesno, osjeća svojim udesom; ono očituje tendenciju za zajedinstvom u tome, što se kidaju filantropske, a na njihovo mjestu staju socijalne i ekonomske institucije za održanje židovstva. »Viši sloj« postaje socijalno odgovoran; od njega se traži polaganje računa. Ondje je nikla sintetička misao američkoga židovskoga kongresa i želja za svjetskim židovskim kongresom.

Sve je to, doduše, tek u bivanju; ne može se tražiti da zajednica bude konstrukcija ideologa, koja bi se odjednom po izvjesnim zasadama mogla da stvori. Pod tijesnim kutom gledanja može da se čini da je sve to nerazmjerno malo što se ondje doprinosi opće židovskim potrebama, poimence konstruktivnim u Palestini. Ali logika bivanja opravdava i najveći optimizam.

Ako je tako, ako nestašicu pokretnih snaga pretežnoga dijela evropskoga židovstva svedemo na neskrivljeni uzrok golemog spoljašnjeg pritiska, što se kao silna lavina survala na židovstvo, ali će se, uz vitalnost naše rase, jednom ipak da odvali, onda smijemo doduše, kad mjerimo mjerom svojih entuzijastičkih dana, da budemo nerasporeženi, ali nema razloga da gubimo nadu. Zar je naš polet u istinu tako irealan, da ima svoju vedrinu i svoju vjeru u ono što ima da bude, samo dotle dok se krećemo u sferi idealizama i ideologija, a da se lomi, tek što se sudari sa krutom zbiljnosti i neizostavnim razočaranjima? Nijesmo li, nekad, govorili i vjerovali da židovska Palestina zavisi o nama, o tome, što budemo mi učinili orudjem mandata? A kolike je »Bijele knjige« britanske vlade ili projekt »Arab Agency« deprimirao, te nijesu imali prečega posla, već prekoravati vodstvo s defetizma, dok je, u stvari, defetizam masa doveo i do »Bijele knjige« i do »Arab Agency«, i do »stop-immigration« i do neuposlenosti haluca i do mnogog drugog, s čime nismo zadovoljni.

Treba da smo na čistu s time da je potreban fanatički napor vjere da se u drugima probudi optimizam kao podstrek na ličnu požrtvovnost. Dvadesetpet godina stoji i živi cionizam, i mi još danas kod svake pauze u manifestacijama eksekutive prekoravamo vodstvo da ne traži

kontakta i da ne daje inicijative. To biva u isto vrijeme, kad se radja misao, misao američka o autonomiji federacija. A zar doista nije već vrijeme, da svakome dijelu organizacije bude odredjen i jasan njegov djelokrug? Uticaj vodstva može nužno da bude pretežno mehanički-organizatoran. Duševna homogenost niti se stvara po direktivama iz jednoga centra niti je to poželjno, jer bi se izrodila u uniformiranost jedne partijske šablone. A koji su nam zadaci, mi znamo ovamo od Balfourove deklaracije i otprije. Ni kongres nema danas više važnost kao poprište novih ideologija ili kao stvaralački faktor novih pokretnih sila za galutske mase.

Što dakle? Stvar je nadasve jednostavna: neka je svako na svome mjestu. Ono je svakome odredjeno. Ako je to teško, uzrok je u ličnoj sustalosti. Ali protiv čega se moramo svom žestinom boriti, jest to da pojedinac kao zarazu sugerira svoju sustalost cjelini i stvara defetističko raspoloženje. Dabome: u takovu raspoloženju svaki haluc, koji se vraća iz Palestine, navještaj je debakla. U takovu raspoloženju svaka opravdana kritika odgovornih radnika organizacije naduvava se u pcratz I na kraju izgleda da je cionistički optimizam ostao svojina Labour party i g. Lloyd Georgea.

Doista treba nam nova inspiracija: za oživljavanje optimizma. Ona može i mora da izadje iz dubine naših srdaca: odanle, gdje se nekad užgala svijetla vatra, čijem fitilju, čini se, ponestade ulja. Zato ne treba mnogo: tek rad. S njime će doći i vedrina, jer vedrina nastaje iz osjećaja da nam život ima čudorednu svrhu i cilj, čija je meta daleka, no dostižna koljenima, koja će ovršiti berbu . . .

Za radnu Palestinu!

Pod konac cionističkog kongresa, na 20. augusta ove godine sastala se u Karlsbadu konferencija jevrejskog radništva. Svrha je sastanku bila, da se stvori stalna institucija, koja će rukovoditi poslovima obnove u prvom redu centralna institucija za radništvo svih partaja. Institucija je stvorena i sada nam predleže iscrpive smjernice, kako su odredjene na konferenciji u Berlinu od 16.—20. oktobra ove godine.

Nova institucija, kojoj je izvršno tijelo »Odbor za stvari radne Palestine« (Vaad l'injene Erec-Jisrael haovedet) u Berlinu, medjustranačka je tvorevina. Već se vrijednost te činjenice ne može da ospori. Treba samo da se pomisli, da je ono 15.000 jevrejskih radnika Palestine podijeljeno u glavnom u 6 partaja: Hitahdut,

Cejre Cijon, Poale Cijon, Komunistički-levi Poale Cijon, Komferband i konačno federaciju »Dror«, koje svaka za sebe troše svoje energije za ciljeve, koji su konačno zajednički: Radna Palestina. Onda će se spoznati koja bi blagodat mogla da nastane za tu Palestinu, ako će se sada stvorena institucija održati, odnosno pokazati sposobnom da rukovodi poslovima, koji su joj nametnuti. Naravno, partajski su ciljevi u bitnosti netaknuti, ali za stvarnost Palestine taj korak znači bezuvjetno napredak.

Kako je poznato, postoje osim već spomenutih partaja u i izvan Palestine i stručne organizacije. Najvažniji su za Palestinu »Histadrut«, koji rukovodi s »Hamašbirom« (konzumna zadruga kao centralni kooperativ), »Misrad l'avodot ciburijot« (Ured za javne, skupne radnje) i »Kupat holim« (Okružna — radnička blagajna), te organizacija »Hehaluc«, koja ima da provodi organizovanje alije i hašhare. Osim toga postoje još neke manje institucije, od kojih je bila najznatnija »Radnički fond« Poale Cijona, koji je međutim sada došao pod upravu nove institucije.

Toj novoj medjustranačkoj organizaciji zadate su dvije glavne zadaće za prvo vrijeme. Te su: Fond radništva Palestine i Radnička banka.

Vodstvo nove organizacije preuzelo je već postojeći radnički fond, te se je obratilo na ujedinjene odbore u svim evropskim zemljama s pozivom na suradnju. Ovim je odborima svrha, da sakupljaju novac i materijalija za radničke institucije zemlje. U svrhu propagande i sabiranja izdaje središnji ured organizacije, koji je za sada u Berlinu, radničke marke. Daljnje doprinose za fond sačinjavaju 5 posto od priredaba svih pojedinih stranaka, koje sudjeluju u organizaciji. Redoviti su prinosi organizaciona članarina svakog organizovanog radnika, odnosno svakog člana od gore napomenutih stranaka. Ujedno je odredjen dan 11. adara—17. marta, kao dan pogibije kod Tel-Haja, za »radni dan«. Toga se dana naime, ima u svim zemljama da upriliče manifestacije jevrejskog radništva za radnu Palestinu, a u formi priredaba, kojima će se sakupljati za »Radnički fond«.

JEDNA LEGENDA O BOLJŠEVIZMU.

Reakcionari carističkog režima riječu su, štampom i karikaturama htjeli da prikažu boljševizam u Rusiji djelom Židova. Ne samo reakcionari, već i buržoazija zapada rado su to vjerovali. Kad se ta legenda raspršila, kad je ozbiljna statistika utvrdila, da je procenat Židova u organizaciji boljševika malen, legenda je ostala: ona je služila, kao uvijek, da jedan omrazeni pokret omrazi još više, dovadajući ga u vezu s jednim omraženim narodom. Ignorovale su se brojke, koje su dokazivale, da su između boljševika Židovi brojniji, nego li između boljševika; ignorovao se fakt, da je boljševizam, najpače posredstvom »Jevkoma« (u kome su Židovi) uništavao sve kulturne tekovine, a i materijalna dobra ruskih Židova. To se, s agitatorno-reakcionarnog gledišta, može da pojmi. Može se razumjeti, da g. Ljuba Babič-Gjalski identifikuje boljševizam

Drugi zadatak isto je toliko važan, a to je ojačanje »Radničke banke« (»Bank hapoalim«). Odbor je preuzeo na se, da u tekućoj godini raspača svih trideset hiljada akcija od nove emisije, koju je banka sada izdala. I ova akcija znači jačanje radničkih pozicija u zemlji, ali ujedno iskazuje koliko razumijevanja postoji kod radništva za problem kapitala, ne u smislu ugnjetavača radničke klase, već u smislu potrebe za obnovu i izgradnju jedne opustošene zemlje. Tako je već primjerice sam haver Arlosorov na svom agitacijom putovanju kroz Litvu raspačao 3000 akcija, glaseće na 1 englesku funtu, što za naše radničke prilike znači mnogo, osobito kad se pomisli, da je to prodano u jednoj maloj zemlji, kao što je Litva. S razloga jačanja bankovnih pozicija, dužnost je svih sudjelujućih stranaka, da porade na osnivanju poslovnih veza između palestinske radničke banke i sličnih institucija u Evropi i Americi. —

Duh, koji provejava iz tih slova sasama je neobičan za nas. Radnici — banka, radnici — kapital, radnici — poslovna veza . . . sve je to nama strano, jer smo nenavikli na takve protivštine kao pojmove. Ali radnik Palestine, koji se bori u isti mah za i protiv kapitala, znade, što će mu ti poslovi. On se bori protiv kapitala, kad ga se dovadja u zemlju u evropskim formama, kao njegovog izrabljivača, koji mu izrabljivanjem naplaća njegov samozatajni, pionirski rad, kojeg nijedan komotni buržuj ne bi mogao da svlada. A bori se opet za kapital, kad je došao do spoznaje, da prosečnom kapitalisti ne će Palestina moći da pruži dostatnu rentabilnost, pa stoga svoj kapital povlači iz institucija zemlje, pretpostavivši da ga je ikad u njih ulagao. Stoga radnik, koji je dao svu svoju životnu snagu za zemlju, daje još i ono malo sirotinjske prištednje za boljitak institucija, o kojima barem za dogledno vrijeme ovisi bistvovanje jevrejske Palestine.

Teoretske pak nazore, kako ih je izveo Arlosorov o kapitalu i Palestini bilo bi vrijedno, da se i na ovom mjestu predoče, jer i ako nisu partajsko dogmatski, a ono su ipak odraz mišljenja intelektualnog vodje jednog velikog radničkog pokreta.

sa židovstvom; on nije učenjak, i ne mora biti zlonamjernost, ako crpe iz mutnih izvora svoje znanje; može da bude, da drugih vrela nije imao. Druga je stvar, kad to čini sveučilišni profesor u Zagrebu g. dr. Fran Milobar u »Mjesečniku« pravničkog društva, koji bi imao da bude znanstveni list. G. dr. Milobar je nacionalni ekonom, ali on voli da se, u novije vrijeme, bavi socijološkim problemima. Već je ranije kritika utvrdila, da on to čini diletantski, žurnalistički. Ovaj sud o neznanstvenosti naučenjaka g. dra Milobara utvrđuje i njegov članak u »Mjesečniku« br. 9 (rujan 1923.). U glavnome podloga su njegovu znanstvenome istraživanju i glavni dio njegove rasprave članci, koje prešampava »Neues Wiener Journal«, a g. Milobar ih prevadja iz prijevoda. Zna se, da je list g. Lipovica ekstremno-kapitalistički-berzijanski i da u svakome broju donša inferijorne napadaje na socijalizam i komunizam. Može da bude

K nemirima u Njemačkoj.

Uzburkani valovi antisemitizma, štono zapljuskaše neka područja zlosretnoga njemačkoga Rajha, pomalo se lome i slijegaju. Nastaje zatišje. Otplavljeni stradaoci lutaju pučinom nesmiljene mržnje tražeći novo kopno. Naprezanja, uspjesi njihovog marljivog mnogogodišnjem rada, njihov imutak rasplinuše se u ništa. Osta im putnički štap — gorda sudba Jevreja. I još strepe i podrhtavaju tisuće majčinih srdaca pred neizvjesnosti slijedećih dana. Teške su se brige slegle na hranitelje uvećavajući njihovu i onako očajnu borbu za opstanak. Ispaćeni se pitaju i boje, ne će li ovaj val brutalne nečovječnosti zahvatiti i njihove svojte. Zebnjom u srcu, snuždeni čekaju...

Hydri reakcionarstva u Bavarskoj odrubljene su dvije glave. Tko zna, ne će li doskora na njihovom mjestu izrasti toliko, možda i više novih glava? Hitler i Ludendorff sramotno su ostavili arenu borbe mračnjaštva proti naprednoj misli. Ali je u njoj ostalo još mnogo pikadora i krvižedne fukare. Zublje strasti još nijesu dogorjele. Još tinja gomila žeravice, iz koje bi mogao da bukne novi sudbonosni požar. Martiriju Jevrejstva kao da nema kraja.

A ipak ima jedan put, koji vodi iz ove tame i paklenskih ovih muka u čistine makar samo i duševnog izbavljenja. Mi ga znamo i svagda upućujemo na nj. Ali oni, koji vole stranputicu, zatvaraju oči pred putokazom, začepuju uši da ne čuju. Idući tako zastranjuju i dolaze u tuđe sfere, odakle ih samo trpljene prije ili kasnije kao nepoželjne nametljivce izbacuju. Badava sentimentalna uvjeravanja u njihovoj samoniklosti, uzalud naglašavanja njihove duševne i osjećajne asimilacije, džaba im konstatacija golemih ma i epohalnih kulturnih vrijednota, što su ih »samo po vjeri« Izraeličani dali odnosnim narodima — kad se raspojasa antisemitski bijes, tad šiljci hakenkrajca pogadjaju sve, koji su primljeni u savez Abrahamov, ne ispitujući činjenicu ili stepen njihove asimilacije.

Dogodjaji u Njemačkoj jest memento svim Jevrejima, koji žive u iluziji svoga asimilatstva. Je li bar sada vide i čuju?

ipak srodstva duša između hrišćanskoga profesora i židovskog žurnaliste bečkog liberalnog tipa...

Kad se hoće da piše naučenjački, valja zasegnuti u dubinu i obuhvatiti cijelo polje. Valja tražiti uzroke i veze. Ne da se jedan golem i presudan problem riješiti ovom besmislicom: »I zato kad bi svi Židovi poslušali glas Kautsky-a (da ustanu protiv boljševizma) teško da bi boljševizam i tjedan dana izdržao«. — Ali g. profesor iskrivljuje i riječi svoga vrela, Karla Kautsky-a (koje citira po iz treće ruke). Kautsky kaže (prema g. Milobaru): »Pad boljševika razularit će bijes pučanstva, pa se je bojati, da će se mržnja iskaliti na Židovima, pošto rusko-nacionalni krugovi u zadnje vrijeme umjetno raspiruju mržnju protiv Židova hoćeći njih učiniti odgovornima za sadanju situaciju. I zato je dužnost ruskih Židova, da otvoreno ustanu protiv ruskog boljševizma, te da ruskim masama razjasne, da ruski

ili će još i dalje poput noja svoje glave turati u pijesak?

Englesko-židovska intervencija. Predsjednici Židovskoga Board of Deputies i Anglo Jewish Association intervenirali su u engl. ministarstvu za spoljašnje poslove u stvari izгона Židova iz Bavarske i protužidovskih izgrada u Berlinu. Joint Foreign Committee poduzeo je već korake, da izradi direktnu intervenciju Engleske kod njemačke vlade.

Komitej židovskih delegacija u Parizu uputio je Savezu naroda molbu, da u stvari bavarskih progona Židova interveniše na kompetentnom mjestu.

Španjolski generalni konzul u Münchenu, poduzeo je kao opunomoćeni zastupnik nekolicine evropejskih vlasti, koje nemaju svoga zastupnika u Münchenu, korake u pitanju izгона Židova.

Oveći broj Židova, izagnanih iz Bavarske, stigao je u Genovu, gdje se namjeravaju ukrati za prekomorske zemlje.

Poljska je vlada uputila bavarskoj vladi prosvjednu notu proti izgonu poljskih državljana iz Bavarske i izjavila, da će — ne bude li odnosno naredjenje povučeno — iz Poljske izagnati sve bavarske državljanke.

Münchenski nadbiskup kardinal Taulhater upravio je rajhskancleru na njegovo pismo odgovor u kojemu između ostaloga veli: »Kako da svladamo tako silno poraslu gospodarsku bijedu i teške posljedice nezaposlenosti, koje će izbiti ove zime, ako se u pomaganju ne ujedine sve čudoredne sile bez razlike konfesije i partija?

Kako ćemo inače umanjiti mržnju, koja bjesomučno i slijepo lomí štap nad našim izraelskim sugradjanima ili nad drugim plemenskim grupama bez ikakova dokaza krivnje, ili potpiruje građanski rat, koji uzrokuje nova nedogledna razaranja i koji bi propast našega siromašnog naroda uslijed međusobnog uništavanja uzrokovao.

Iz cijonističkog svijeta.

Rezolucije akcionog komiteja. U prošlom broju donijeli smo u kratko sadržaj rezolucije, što ih je A. C. primio na svom zadnjem londonskom zasjedanju, a sada im donasmo točan tekst.

1. Politički položaj.

Nakon što je saslušao izvještaj egzekutive o projektu osnutka Arab Agency, izjavljuje akcionni komitej cijonist. organizacije slijedeće:

Uvažujući tendenciju engleske vlade, da u Palestini stvori odnošaj međusobnog povjerenja

između Arapa i Jevreja, izjavljuje A. C., da se prema njegovom uvjerenju ova politika može provesti samo na osnovi ostvarenja Balfourove deklaracije, kako je u mandatu međunarodno priznata.

Polazeći s tog stanovišta, smatra A. C. potrebnim da naglasi, da osnutak Arab Agency nije u skladu s duhom mandata, bez obzira na to, što su ovaj projekt već i sami Arapi zbacili. Mandat priznaje Jewish Agency kao predstavnika cjelokupnog jevrejskog naroda i stavlja mu zadatac, da saradjuje s palestinskom vladom kod izgradnje »Jewish National Home-a«. Arab Agency je dakle kao analogija Jewish Agency-u nemoguća. Iz tih razloga izjavljuje akcionni komitej, da ne može prihvatiti ovakav prijedlog, no da će u skladu sa svojim prijašnjima izjavama rado potpomoći svako nastojanje, koje ide za tim, da unapredi prijateljstvo između sviju dijelova palestinskog pučanstva.

II. Jewish Agency.

Prema §. 3. zaključaka kongresa glede Jewish Agency pozivlje A. C. egzekutivu, da što prije osnuje Conncil Jewish Agencye. U tu svrhu treba da se poduzmu koraci u smislu principa, koje je u svojim debatama iznio A. C.

III. Palestinski budget .

1. A. C. ovlaštjuje egzekutivu, da u sporazumu s financijskim i gospodarskim odborom iz naknadnog budžeta, kako ga je kongres zaključio, prenese stavke III. 2, 5 i 6 te kredite za investicije u redovit budget.

Ovo se čini stoga, da se ublaži nezaposlenost

2. Kod ove transakcije treba pripaziti, da se pokriće budžetnih stavaka za gospodarsku kolonizaciju ne skući.

3. Da se osigura provedenje budžeta za Erec Israel, kako ga je ustanovio kongres, izrazuje A. C. želju, da se i u evropskim zemljama najintenzivnije provede akcija oko Keren Hajesoda. Ova akcija mora obezbijediti pokriće palestinskog budžeta barem za iduća tri mjeseca. U tu svrhu treba u svim zemljama Evrope mobilizirati sve sile, da se smjesti pristupi provedenju ove akcije.

IV. Budget za izdatke van Palestine.

a) Izdaci:

1. Budget za londonsku centralu ustanovljen je za god. 5684. sa L 20.070.

2. Izdaci organizacije van Londona ustanovljeni su s S 5.880 godišnje.

3. Da se aktivije djelatnost Cijonističke Organizacije, doznačuje se za iduću godinu L 1800, da se time proširi biro londonske egzekutive.

4. Egzekutiva se pozivlje, da otplati zaostatke od prošlih godina u iznosu od L 5000.

b) Primici:

1. Da se pokrije budget, treba da egzekutiva ustanovi visinu šekela u skladu sa zaključcima kongresa.

2. A. C. pozivlje egzekutivu, da za sve ze-

maljske organizacije i za zasebne saveze odredi prinose, koji bi imali služiti za pokriće organizacionog budžeta. Svaka zemaljska organizacija ili zasebni savez ima onaj dio ovog prinosa, koji ne će biti pokriven šakeljima, nadopunit zasebnim sabirnim akcijama. Ove se svote imadu pravovremeno priposlati egzekutivi.

Vijeće delegata austrijskih cijonista. Dne 11. i 12. ovog mjeseca održana je u Beču godišnja konferencija austrijskih cijonista. Ovoj je konferenciji pribivalo 140 delegata, zatim zastupnici čehoslovačke, njemačke i bugarske cijonističke organizacije. Egzekutivu zastupao je njezin palestinski član dr. Artur Ruppín. Zasedanje je dostojno proteklo. Završeno je u ponedjeljak kasno u noći.

Za izbora predsjedništva desio se incidens 42 delegata, udruženih u cijonističkom bloku zahtjevalo je iza podnešenog izbornog predloga da se prekine sjednica, da uzomgnu sastaviti samostalnu listinu za izbor predsjedništva.

Kad je ovaj predlog sa 87 protiv 42 glasa odbijen, izašla je ova manjina iz dvorane. Ostala je doduše u zgradi i jedan dio opozicije povratio se opet tokom dana k normalnim vijećanjima.

U provedenim izborima izabrana je slijedeća uprava austr. cijon. organizacije: Gradjevni nad-savjetnik Ing. Robert Stricker, predsjednik, nadrabín dr. H. Chajes, predsjednik komisije za Keren Hajesod. Interesantni referat dra. Ruppina donijet ćemo u narednom broju.

Keren Hajesod u Americi. Prema vijestima američkog K. H. nastavlja se rad u Americi energično. Organizacioni aparat se izgrađuje. Prema rezolucijama kongresa ubiru se supskripcije od-sele samo na jednu godinu.

Keren Hajesod u Beču. Austrijski K. H. predjuje veliku propagandnu akciju za Beč. Sve sile cijonist. organizacije stavile su se na raspolaganje za ovu akciju. Akcija započinje uz saradnju dra. Nahuna Goldmanna i više prominentnih ličnosti Beča. Nekoliko poznatih spisatelja obećali su saradnju. Kod ove akcije saradjavati će i dr. Ruppín.

Keren Hajesod u Saarskom području. Na poziv njemačkog K. H. proveo je dr. Heffmann veliku akciju u Saarbrückenu. Rezultat je ove akcije frs 64.000 na supskripcijama i frs 43000 u gotovom. Ako uzmemo u obzir malen broj jevrejskog pučanstva u Saarbrückenu, ovo je jedan od najboljih rezultata u centralnoj Evropi. Treba napomenuti poprečnu visinu svake supskripcije, koja premašuje 10 funti. Ova akcija u Saarbrückenu daje najbolji dokaz, koliko svaki Jevrejín intenzivnim radom može učiniti za Palestinu.

Brazilski predsjednik naglašuje svoje prijateljstvo za cijonizam. Delegat Keren Hajesoda g. L. Jaffe, pohodio je prije svog odlaska iz Brazila predsjednika brazilske republike, da mu ispred Jevreja izrazi zahvalnost, što je Brazilija

Židovi nisu bili solidarni sa boljševicima«. Ovako Kautsky.

A ovako Milobar: »Jedino radi čega bi ovaj članak mogao biti »senzacionalan« i u mnogim američkim i engleskim novinama odštampan, jest upozorenje, da bi se na ruske Židove mogao oboriti bijes ruskog naroda radi boljševizma, jer je činjenica da u boljševizmu glavnu riječ vode Židovi i da su oni nekako i glava i hrptenjača njegova. I zato kad bi svi Židovi poslušali glas Kautsky-a, teško da bi boljševizam i tjedan dana izdržao.

Razlika je očita. G. Milobar citira Kautsky-a, a iz njegovih tvrdnja hoće da čita protivno od onoga, što Kautsky kaže. To se u nas zove znanost. I to je štampa, ne možda u »Narodnoj politici« ili u »Domu« već u »Mjesečniku«, glasilu pravničkoga društva u Zagrebu, čiji je jedan urednik, istina, profesor erkvenoga prava, ali je drugi narodni socijalista...

Dr. A. L.

ZAŠTO SAM CIJONISTA? IZGRADNJA PALESTINE — DUŽNOST SVAKOG ŽIDOVA.

Piše Sir Alfred Mond, London.

Zašto sam interesovan za Palestinu? Ovo sam pitanje često postavio sam, a postavili su mi ga i drugi. Uistinu vjerujem, da svaki Jevrej, pa makar on i pobijao cijonizam, u sebi osjeća za Palestinu. Više put sam opazio, da anticijonisti u kakvom kritičkom momentu ne samo da nisu smetali, već su, što više, i pomogli. Nikad nisam našao neživida, koji ne bi bio začudjen, kad bi opazio, da koji Jevrejín nastoji omesti rad oko Palestine.

Sjećam se, da su neki prominentni engleski Jevreji prigodom doručka kod Lloyd Georgea nastojali da Lloyd Georgea odvrte od cijonizma. Ovaj je pokušaj Lloyd Georgea kasnije karakterizirao kao odvrtno pomanjanje jevrejske lojalnosti.

Palestina nije utopija nekolicine Jevreja, niti san nekolicine fantasta. Svaki Jevrejín, bio on iz ma kojeg kraja svijeta, kad dodje u Palestinu, čuti nešto, što u drugim zemljama nikada ne će osjećati: čuti se kod kuće. I ako bi se Balfourova deklaracija opozvala, nijedna vlada ne bi Jevrejima mogla uskratiti Palestinu. Nema vlasti, koja bi mogla zapriječiti ostvarenje ovog ideala. Kad sam prije nekoliko godina bio u Palestini sreo sam Jevreje iz Rumunjske, iz Afrike

iz Poljske, iz Rusije — kraj sviju razlika u jeziku i podrijetlu, ipak smo se sporazumjeli. Isto bilo je i s Arapima. Zato kolonizacija Palestine nije stvar, koja se samo nas Jevreja tiče, — ta mi ćemo biti prva veza između Orijenta i Okcidenta, te obratno. U skoro vrijeme bit će Palestina centar kulture, koji će imati veliki moralni i kulturni utjecaj u razvitku svijeta. Sama činjenica da je Jevrejstvo rašireno preko cijelog svijeta, i da će svaki novi izum, svaka nova ideja, svaki tehnički napredak najprije doći u Palestinu od velike je važnosti.

Vrijedi i obratno: Svaka nova ideja, svaka nova knjiga brzo će naći put iz Palestine u široki svijet. Vjerujem u budućnost Palestine. Vjerujem, da će jevrejska inteligencija, jevrejski duh i jevrejska energija iz Palestine stvoriti cvatuću zemlju. Osebjan položaj, što ga Palestina geografski zauzímlje, predestiniran je za važan trgovinski centar. Kad se Carigrad željeznicom spoji s Palestinom, kad će biti izgrađene luke u Haifi i Jaffi, veliki će dio prometa za Tursku, Mezopotamiju i Perziju poći Palestinom.

Kad bi 10000 američkih Jevreja pošlo u Palestinu, značilo bi to čitav preokret, jer Palestini ponajviše trebaju ljudi svojstava američkih Jevreja. Da dodje do uspjeha, ne treba Palestina samo veliki broj Jevreja, već novi tip kolonista. Američki Jevreji uvest će američke metode, a njihovo obilje energije, inicijative i organizatorne sposobnosti, brzo bi izmijenilo položaj u Palestini.

potpomogla ratifikaciju mandata. Predsjednik istakao je da je Brazilija učinila samo svoju dužnost. Izjavio je, da će Brazilija i u buduće ostati kod svojih simpatija za cionizam. Predsjednik se nadalje informirao o raznim pitanjima glede Palestine i pri koncu je izrazio svoje zadovoljstvo, što ga je pohodio izaslanik cionista. Na rastanku rekao je slijedeće: »Ponavljam svoju izjavu i molim Vas, da ju saopćite jevrejskoj javnosti: »Brazilija će i u buduće s interesom pratiti jevrejski rad u Palestini, pošto ovaj nije samo na dobrobit Jevreja, već i ostalog pučanstva te će u svemu podupirati cionistička nastojanja.

Peta konferencija galicijske halučke organizacije. U Lavovu otvorena je na 4. novembra V. konferenca halučkih organizacija Galicije, a trajala je nekoliko dana.

Palestinsko djelovanje Brandeisove grupe. U New-Yorku je održana konferenca Palestine Development Council-a. Na istoj je donešena rezolucija, po kojoj se odmah mora naći svota od 700.000 dolara, koji će se novac uplatiti kao uložak u Palestinsko kooperativno društvo. Taj će uložak biti upotrebljen za nužne kredite u Palestini.

Predsjednik Council-a, sudac Mack, koji se je uskoro vratio iz Palestine, pružio je oduševljeni prikaz o svojim utiscima u Palestini; govorio je veoma uvjerljivo o budućnosti Palestine i naglasio je potrebu, da američki Jevreji upoznaju što bolje istiniti položaj Palestine, njezinu osobitu klimu i sve mogućnosti razvitka. (I. C. B.).

Doček poljskih članova akcionog komiteta u Londonu. Iz Londona se javlja: Federacija poljskih Jevreja u Londonu priredila je u prisuću poljskih članova akcionog komiteja večernju dobrodošlicu. Svečanost je priredjena brigom predsjednika poljske Federacije, poznatog slikara Pilihovskoga. Zastupnik Grünbaum apelira engleske Jevreje, da posvete svu svoju financijsku i moralnu pomoć cionističkome radu. Osim njega govorila su još gospoda dr. Reich i dr. Thon.

Litavski Jevreji traže, da budu zastupani u Jewish Agency-u. Jevrejsko narodno vijeće u Litavskoj stavilo je na dnevni red svoje sjednice ovoga tjedna pitanje Jewish Agencya. Jevrejsko narodno vijeće upitalo je Cionističku ekse-

kutivu u Londonu, da li bi ono i na koji način moglo biti zastupano u Jewish Agencyu.

Društvo »Priatelji Nordaua i Marmoreka«. U Parizu je, kako nam odanle javljaju, osnovano društvo »priatelji Nordaua i Marmoreka«. Svrha društva je, širiti politiku obojice, koji su jednoć u cionizmu bili na vodećim mjestima i osnovati takove institucije, koje će ovjekovječiti imena Nordaua i Marmoreka.

Iz židovskoga svijeta.

Rumunjski prestolonasljednik protiv numerus claususa. Protiv nastojanja političke grupe oko Cuze, po kojima da je nedavno prestolonasljednik Karlo odobravao jednoj deputaciji studenata antisemitski pokret, donša »De mincata« sadržaj odgovora prestolonasljednika ovako: »Ne mogu vam dosta jako da savjetujem, da idete opet na predavanja. Došlo je vrijeme, da se morate odreći vaših nemogućih zahtjeva, među koje spada i numerus clausus. Ja vam formalno obećajem moju potpunu potporu za unapredjenje kulturnih nastojanja i olakšanja studija visokoškola. Isto ću tako umoliti i ministra pravde, da požuri postupak u stvari zatvorenih studenata.

Predavanja o mandatima orijenta na berlinskoj univerzi. Na berlinskoj univerzi obdržaće se u mjesecima studeni i prosinac niz predavanja o temi: »Orijent poslije svjetskoga rata«.

Medju ostalima predvidjena su još ova predavanja: prof. dr. B. Moritz: Arabija i njene države; prof. dr. Josip Horowitz (Frankfurt na Majni): Engleska u Orijentu; prof. dr. B. Moritz: Mandatne vlasti: Palestina, Sirija, Mezopotamija (sa svjetloslikama); vicekonsul dr. Proebster: Francuska u Orijentu; dr. Schmidt-Dumont: Gospodarski odnosi Njemačke spram Orijenta.

Bijeda jevrejskih izbjeglica. Iz Bukurešta se javlja, da je na temelju službene objave o rusko-rumunjskim diplomatskim pregovorima počela repatrija-

cija ruskih izbjeglica. Radi se tu o onima, koji se svojevrijedno žele povratiti u Rusiju.

Jevrejski zastup. umolili su min. unutrašnjih djela, da se produlji boravak ukrajinskim izbjeglicama sve do 1. januara 1924. godine. Odgovor od vlade na tu zamolbu još nije stigao. Ministarski je savjet odlučio smijeniti 15. ov. mj. vojnu vlast u Besarabiju i zamijeniti je civilnom. Poznati okrutni general Popovici premješten je u Jassy.

Sa nadkomesarom za emigraciju pri Savezu Naroda gospodinom Nansenom razgovarao je neki dan gospodin Motzkin, predsjednik jevrejske svjetske pomoćne konferencije i oertao mu težak položaj ruskih izbjeglica u Rumunjskoj, koji doduše posjeduju američki vizum, ali ne mogu u Ameriku, jer je kvota za Rusiju iscrpljena. Doktor Nansen je obećao da se kod Vlade Sjedinjenih Sjeveroameričkih Država zauzme, kako bi se ovima dozvolilo useljenje. Nadalje je uputio Nansena, da mnogobrojni izbjeglice, koji su iz Besarabije protjerani žele da se okoriste zadnjom dozvolom kanadske vlade o useljavanju i hoće da se odsele u Kanadu. No kanadska vlada ne priznaje njihove po Dr. Nansen u ime Lige Naroda ispunjene pasoše, i za sada ih ne pušta u zemlju. Dr. Nansen je obećao, da će se u toj stvari obratiti na kanadsku vladu i tražiti razjašnjenje.

Jevrejska svjetska pomoćna konferencija, otposlala je svoga zastupnika u Cherbourg, da tamo sakupljene emigrante obrate i da predloži moguća olakšanja za njih.

Kako je ustanovljeno u Cherbourgu imade sada oko 4000 jevrejskih emigranata ruske nadležnosti, koji uslijed iscrpljenja kvote za Rusiju ne mogu da se usele u Ameriku i moraju da do pola slijedeće godine čekaju. Većina ih je došla iz Carigrada, Litve, pa i iz Palestine, a tamo natrag ne mogu. Njihov položaj je katastrofalan. Osim ovih se u Cherbourgu nalaze još jevrejski emigranti iz Poljske, Rumunjske i ostalih zemalja.

I Arapima bio bi ovaj novi element simpatičniji od ruskih Jevreja, koji momentano predstavljaju većinu Palestinskog Jevrejstva.

U zadnje je vrijeme Palestina znatno napredovala. Razvitak išao je brzinom, koja je pače veća od američke. Osobito me je iznenadio napredak Tel—Aviva.

Po mom mišljenju nije u redu, da se toliko pretjeruje arapska opozicija u Palestini. Arapska je propaganda uperena ne samo protiv cionizma, već i protiv britske vlasti. Arapi od vjeka žive u slozi i miru s Jevrejima.

Arapskoj delegaciji, koja je tek nedavno ostavila London, nije uspjelo, da skloni englesku vladu na otstup od Balfourove deklaracije. Moram da kažem, da mnogobrojnim tumačenjima ove deklaracije ne dajem nikakove važnosti. Nema tog tumačenja, koje bi Jevrejima moglo oduzeti Palestinu. Sve ovisi o Jevrejima samim, hoće li oni htjeti doprinijeti potrebite žrtve, jer je dosada kud i kamo premalo učinjeno. Mjesto ovih par tisuća trebalo bi, da se godišnje useli u Palestinu barem 25000 Jevreja. Samo rad na tako širokoj bazi dovest će nas do cilja. Englesko Jevrejstvo počimlje da shvaća, što duguje Palestini. U palestinskom gospodarskom savjetu, kojeg su osnovali engleski Jevreji, nisu zastupani samo predstavnici jevrejskih korporacija, već i mnogo istaknute jevrejske ličnosti kao Sir Waley Cohen, James de Rothschild, Leonard Cohen, Sir Alfred Tuck i mnogi drugi.

Zadaća je ove korporacije, da potpomogne ona palestinska poduzeća, koja vođe sposobne sile, no za razvitak trebaju kapitala. Kad sam bio u Palestini, uvjerio sam se, da tamo imade mnogo ljudi sa zdravim idejama, samo im za ostvarenje manjka kapitala. Ako se pripazi na razvitak dosadanjih sredstava i uz mudro gospodarenje, bilo bi moguće, da se u Palestini u dogledno vrijeme osnuju uspješna industrijska poduzeća. Palestine-Corporation posjeduje kapital od L 600 hiljada; uplaćeno je već L 100.000. Društvo sudjeluje kod mnogih poduzeća, kod jednog cementnog društva, kod libanonskih skladišta, kod transportnog društva »Mrtvo More«, kod Palestine Syndicate Co« itd.

Vjerujem, da će Palestina biti izgrađena na strogo trgovačkoj bazi, u koliko će to u opće biti moguće. Po mom uvjerenju Jewish Agency će, — koju je mandat odredio predstavnikom Jevreja sa zadaćom, da u svemu, što se tiče Jevreja u Palestini savjetom i djelom potpomogne palestinsku vladu, — obuhvatiti sve jevr. grupe i stranke svijeta, a napose one organizacije, koje pokazuju interes za Palestinu.

I engleski će Jevreji biti zastupani u ovoj Agency, a nadam se, da će u nju stupiti i ICA, koja se u zadnje vrijeme vrlo zanima za Palestinu. U nekom je smislu Palestini potrebna brza pomoć, koju jevrejski narod mora što brže izvršiti, ako hoće, da u Palestini bude uspjeha. Siguran sam, da će američki Jevreji izvršiti svoju

historičku zadaću. Za to me je vrlo razveselilo, kad sam doznao, da Louis Marshall i Colonel Herbert Lehmann žele osnovati Investment Banku for Palestine s kapitalom od 5.000.000 dolara.

Uvjeren sam, da će se američki kao i engleski Jevreji rado koncentrirati u onome, što bih ja nazvao »palestinizmom«. Pod time ja razumijevam sve što u nastojanju oko Palestine, sjedinjenje sve Jevreja, bez obzira na njihovo stanovište spram političkog cionizma.

Palestina imade u Sir H. Samuelu High Commissionera velikih sposobnosti i državničkog duha. Taktom i ustrajnošću uspjelo mu je, da ojača poziciju Balfourove deklaracije, koju su mnogi engleski opozicionalni listovi i političari napadali. Zadaća je njegova vrlo teška, njeno provedenje zahtjeva vanredne sposobnosti. Ne smijemo zaboraviti, da engleska vlada mora uzeti u obzir i onih 70 milijuna muhamedanaca, koji stoje pod njenom upravom. Kad sam prije nekoliko tjedna govorio sa Sir H. Samuelom, bio je njegov sud o položaju u Palestini vrlo povoljan. Sve glasine, koje kažu, da se on želi zahvaliti, izmišljene su.

Najveći dio svojih političkih uspjeha zahvaljuje cionizam svojem vodji, dru. Weizmannu. On se je zamjernom nesebičnošću posvetio radu za cionistički pokret. Koliko ga štiju ljudi kao Lloyd George i Balfour, koje je on predobio za cionizam, dobro mi je poznato. Vlada ga uvijek rado sasluša, a položaj mu je tako ugledan, da mu se i sami antisemiti dive.

I njima prijete opasnost, da ih povrate u ove zemlje, jer postoji bojazan, da je kvota i ovih zemalja već posvema iscrpljena. (I. C. B.).

Jevrejski bjegunci u Kanadi. Po vijestima I. C. B. izdaje Ica izvještaj, iz kojega proizlazi, da je ona potpomogla odseljenju 12000 rusko-jevrejskih izbjeglica iz Poljske. Iz Rumunjske je tijekom nekoliko mjeseci upućeno 4000 izbjeglica u razne druge zemlje, jer je ulaz u Sjeveroamerikanske Države i u Argentinu još uvijek otežčan.

Nastojanjem Ice i gospode zastupnika Lyon-Cohena i Jakobsa, koji su članovi kanadskog komiteta Ice, dopustila je sada kanadska vlada, da se tjedno može 100 jevrejskih izbjeglica da useli. Zastupnici kanadske vlade u Antwerpenu i Bukarestu, dobili su već dovoljne instrukcije i razjašnjenja u toj stvari.

Komesar Saveza Naroda Henry Morgenthau za grčke bjegunce. Iz New-Yorka javlja I. C. B.: Bivši američki poslanik u Turskoj Henry Morgenthau imenovan je tajnikom internacionalne pomoći za grčke bjegunce.

Zangwill o jevrejskom kazalištu. Israel Zangwill, koji se kako je poznato u Americi nalazi, prisustvovao je u New-Yorkskom umjetničkom kazalištu predstavi Zulawskijevog »Sabbataja Cvi«. Poslije predstave priredjen je Zangwillu u čast banquet, na kojem je on govorio. Zangwill je rekao da engleskim pozorištima u New-Yorku manjka svaki smisao za umjetnost i duševnost, dok naprotiv jevrejska kazališta gaje osobitim ukusom i kulturom dramatsku umjetnost. Žalosno je samo to, da su mnogi dobri komadi jevrejskog kazališta, kao na pr. i drama »Sabbataja Cvi« od nejevrejskih autora.

Osnivanje jednog novog jevrejskog instituta u Slovačkoj. Javljaju iz Kečkemet, da je tamo uz sudjelovanje American Joint Distribution Committee-a pod naslovom »Podtatranska kreditna zadruga« osnovana jedna jevrejska kreditna zadruga sa ograničenim jamstvom. Konstituirajuća skupština održana je 11. studena o. g.

Broj Jevreja u Budimpešti. Po vijestima službene godišnje statistike budimpeštanske uprave grada, živi sada u Budimpešti 212.736 jevrejskih duša, prema cjelokupnom stanovništvu od 930.247 duša. Jevreji u Budimpešti čine prema tome 23 posto cjelokupnog stanovništva.

Jevrej, nosioc Nobelove nagrade. Nobelova nagrada za medicinu za god. 1922. sada je podijeljena. Dobili su ju A. V. Hill iz Londona i Meyerhof iz Kiela: dva naučenjaka, koji su svaki za se jedan te isti problem, najfinije dogadjaje pri trganju mišićja, obradili. Meyerhofovi radovi davno su već u znanosti visoko cijenjeni. No na njemačkim školama nije se za njega još mogla da nadje stolica, jer je on — Jevrej.

Odlikovanje jevrejskog slikara i pjesnika. Jevrejski slikar i pjesnik Uriel Birnbaum, sin poznatog jevrejskog publiciste dr. Natana Birnbauma, odlikovan je u Beču Bauernfeldovom nagradom za literaturu i umjetnost. To je nagrada, koja se daje samo za osobito dobra djela. Uriel Birnbaum je invalid. U ratu su mu amputirane obje noge, a inače je u ratu pretr-

pio mnogo na bolesti, koja ga mnogo još i sada priječi u njegovom umjetničkom radu.

Jevrejsko pučko sveučilište u Varšavi. U Varšavi zaključen je osnutak jevr. pučkog sveučilišta, u kojem bi se imalo predavati jevrejska, jidiš i opća literatura; povijest kulture, jevrejska povijest, pučka medicina i higijena, povijest filozofije i socijalne znanosti.

Rabin i jezuitski pater. Prije kratkog vremena, kako je to u novinama bilo objavljeno, umro je nadržabin u Bruselju gospodin Armand Bloch. On je izvan granica Belgije bio poznat kao čovjek i kao poznavatelj jevrejske knjige osobito štovan. Na začuđenje mnogobrojnog općinstva, koje ga je pratilo na njegovom zadnjem putu do groba, prisustvovao je pogrebu i neki jezuitski pater. On je cijelom sprovedu prisustvovao i molio se. Poseban je uzrok pribivanje toga sveštenika sprovedu. Za vrijeme okupacije Belgije po Njemcima održao je na pashu nadržabin Bloch govor u hramu, u kojemu je uporedio jevrejsko sužanjstvo i oslobođenje iz Egipta sa današnjim ropkim udesom Belgije; svoj govor je završio blagoslovom za belgijskoga kralja i pozvao prisutne da zapjevaju narodnu himnu Belgije. Dje-lovanje toga muževnoga govora nije izostalo. Slijedeći dan je rabin na zapovijed njemačke komande uhapšen, i da mu se okajanje toga velikoga »grijeha« otešća nije odveden u zatvor za političke krivice, već je strpan u zloglasni zatvor Saint Gilles. Bavarski narednik, koji je u zatvoru bio ključar, iznašao je još jedno sredstvo, kako da otešća život rabina u zatvoru. On je naime rabina odveo u istu ćeliju u kojoj je bio zatvoren politički krivac neki jezuita i primjetio je taj narednik slijedeće: sada se možete tući i gnjaviti do mile volje! No kad je slijedećeg jutra stupio u ćeliju i na svoje veliko začuđenje opazi, da obojica sjede za jednim te istim stolom, na stolu je biblija, a rabin da podučava patera u hebrejskom. Sada ushtjede narednik, da ih obojicu rastavi, to jest svakog pojedince zatvori u jednu samicu, ali i rabin i pater zahtijevaše da ih ostavi zajedno, što im je nakon dugog traženja i objašnjavanja i uspjelo. I tako su 6 mjeseci ostali skupa u zatvoru, sklopili su istinsko prijateljstvo, koje je tek smrću Blochovom prestalo.

Iz Palestine.

TROGODIŠNJA GRADJEVNA DJELATNOST U PALESTINI.

Prema palestinskom almanahu gradjevna djelatnost započela je u Palestini tek, kad je civilna vlast preuzela upravu zemlje, nije dakle starija od 3 godine. Promotrimo li njene uspjehe kroz ovo kratko vrijeme, uvjerit ćemo se, da je usprkos sviju poteškoća dosta toga učinjeno.

1. **Gradske gradnje.** Potreba kredita postaje sve veća i veća. Keren Hajesod uvidio je potrebu, da u Palestini osnuje hipotekarnu banku. Dok se obave formalnosti, vodi poslove ove banke Anglo Palestine Co. Pomoću njenih kredita izgradjena je kraj Tel Aviva naseobina »Mehusarei Dirot«, koja već broji preko 200 kuća.

Nedaleko Tel Aviva, na putu u Petah Tikvo, započelo je 240 članova društva »Ir-Ganim« da izgrađuje kompleks od 1500 dunama. Dogotovljeno je već 40 kuća. Kraj Ir-Ganim izgrađuje se naseobina Borohov na području od 300 dunama; izgradjeno je već 30 kuća.

U Tel Avivu i okolici izgradilo se u god. 5682. preko 700 kuća, dok je u god. 5683. zbog

sveopće krize djelatnost znatno spala. U Jerusolimu u godinama 5680.—5682. u opće se nije gradilo, jer još nije bio dogotovljen regulacioni nacrt grada. Ovaj se dogotovio god. 5682. i smjesta se izgradilo naseobine »Bone Bajit« i »Tal-pist«. U kratko vrijeme izgradilo se tamo više stotina kuća. Velika gradjevna poduzeća »Bajit Vegan« i »Necal Izrael« započet će doskora opsežnim gradnjama. Kad bi bilo na raspolaganju dovoljno hipotekarnih kredita, gradjevna bi djelatnost u Jerusolimu znatno porasla.

U Haifi kupila je Palestine Land Development Co. u raznim gradskim četvrtima oko 3000 dunama zemljišta. Narodni Fond dao je svoja zemljišta kraj Hadar Hakarmela u zakup društvu »Aguda Lebinjon Batim«, koje je tamo izgradilo 90 kuća. »Bat Galim« gradi morsku obalu 40 kuća. U Tiberiasu doznačio je god. 5682. Keren Hajesod društvu »Ahusat Bajit« hipotekarni kredit u visini od 800 L, da izgradi 40 kuća. Preostali članovi toga društva čekaju još samo na kredit, da započnu s gradnjom. U Petah Tikva »sagradilo se god. 5682. 60 novih kuća dok se 40 starih popravilo. U ostalim kolonijama zbog krize, koja u zemlji vlada, slabo se gradilo.

2. **Gradnja trgov. i javnih zgrada u gradovima.** U Jerusolimu kupila je Palestina Land Development Co. od grčkog patrijarhata u sredini grada kompleks, koji obuhvaća 17500 kvadr. metara. Ovo je zemljište prodala društvu »Agudat Hasoharim«, koje ondje namjerava izgraditi trgovine, urede i stanove. U Haifi kupila je P. L. D. C. veliku kuću, koju je preudesila u trgovačke prostorije. Osim toga posjeduje P. L. D. C. tamo još 11040 kvadr. metara zemljišta, na kojemu će izgraditi trgovački centar. U Jafi izgradila je »Habone« veliku trgovačku pasazu za jedno privatno poduzeće, kojem pripadaju Arapi i Jevreji. Jevrejski trgovci Jafe kupili su za 26.000 L 50 dunama zemljišta, da na njem izgrade svoje trgovačke zgrade. Za izgradnju doznačila je Anglo Egyptien Bank kredit od 30.000 L. Mjesto zajedno sa zgradama predstavljat će vrijednost od 200.000 L. Osim toga izvelo se i nekoliko javnih gradnja, kao nova velika sniagoga u Tel Avivu, Pinski-vo sirotište u Jerusolimu, ženski dom »Agudat Našim« u Tel Avivu, razna kupališta itd. Gradilo se i nekoliko velikih tvornica kao peterospratni mlin u Haifi i tvornica silikatne robe u Tel Avivu. P. L. D. C. kupila je 3000 dunama zemljišta, na račun društva »Nešer«, da tamo izgradi tvornicu i 200 radničkih stanova.

To je rezultat gradjevne djelatnosti u Palestini u godinama 5680.—5682. (za god. 5683. još nema podataka.) U ovom pregledu nismo napomenuli pradžje u kvucot, gradnje cesta, puteva, mostova i kanalizacije, što ih je provela Misrad Laavodot Ciburiot uz trošak od 250.000 L.

Tom prilikom važno je napomenuti, da su gradnje u Palestini vrlo unosan posao. Kuće donesaju preko 20 po sto kamata, pa ako se uzme u obzir i mogućnost, da će najamnina i dalje pasti, dobitak je još uvijek veći, nego u kojoj drugoj zemlji.

Zemlja čeka na svoje graditelje za dobro svoje i za dobro cijelog naroda.

*

Nova arapska stranka u Jerusalemu protiv nacionalista. Jedan član privremenog komitea nove srednje arapske stranke izjavio je u interviewu zastupniku ICB ovo: »Mi nastojimo da sazovemo kongres na kojemu će biti zastupnici sviju gradova u zemlji. Biti će prisutno oko 100 zastupnika. Najveći dio palestinskog pučanstva je uz nas, a ne samo 3 ili 4 osobe, kako to Musa Kazim Paša veli. Arapi Palestine siti su negativne politike, koja iziskuje samo novaca i opet novaca. Mi ćemo nastojati da poboljšamo gospodarski i politički položaj zemlje.«

List nove stranke »Keraat et Schorh« piše u uvodnom članku: Arapska je eksekutiva stupila u život, prije no što je postojala Balfourova deklaracija, prije no što je postojao mandat. Sve to se je nakon njenog petgodišnjeg bivstvovanja dogodilo? Balfourovu deklaraciju i mandat potvrdio je Savez Naroda, ententa i Sjeveroameričke Države. Kome je dakle arap-

ska eksekutiva koristila? Našoj naciji nije ništa dobroga donela. Bili smo bogat narod, ali je ona naš gospodarski položaj razrušila. Imali smo cvatuće, nezadužene seljačtvo; ona ga je osiromašila i zadužila. Povjerali smo joj zemlju u kojoj je trgovina cvala, a sada trgovina spava.

Židovski protest protiv ponude Arab Agency. Jeruzalem, 12. XI. (I. C. B.). Dne 7. novembra održana je ovdje konferencija Vaad leumi-a (žid. narodno vijeće u Palestini) kojoj su pribivali izaslanici židovskih općina Palestine. Usiškin i ostali govornici oštro su prosvjedovali protiv ponude jedne Arab Agency, sa strane vlade i podvrgli kritici držanje palestinske cionističke Egzekutive u ovom pitanju.

Rumunjski konzulat u Palestini. Rumunjska vlada imenovala je direktora Credit Lyonnais, g. Gerassima, svojim konzulom za Palestinu. Rumunjske konzularne agende dosada je vodio španjolski konzul u Jerusolimu.

Jerusolimsko gradsko zastupstvo. Na jednoj jerusolimskoj jevrejskoj skupštini primljena je rezolucija, kojom se vlada pozivlje, da što prije pristupi izborima u gradsko zastupstvo, pošto dosadnji sastav ovoga zastupstva ne odgovara sastavu pučanstva. Time bi se imala u prvom redu popraviti nepravda nanešena Jevrejima.

Nova jevrejska četvrt u Jerusolimu. Između jevrejskih četvrti »Sikron Choše, »Ahot Keren« i »Mašne Jehuda« gradi se nova četvrt imenom Ruhama. Ulice gradi jerusolimska gradska uprava. Osim privatnih zgrada, bit će tamo i jedan veliki hotel.

Elektrifikacija Haife. Inženjer Ruthenberg, koji je nedavno bio u Haifi, izjavio je distriktnom guverneru, da tako dugo ne će započeti gradnjom električne centrale, dok ne dobije službeni poziv od gradske uprave. U gradjanstvu Haife opaža se neraspoloženje spram uprave grada, jer ova zateže riješenje pitanja elektrifikacije. Ne samo Jevreji, već i mnogi Arapi izjavili su, da ne će platiti gradske poreze, ako se ovo pitanje doskora ne riješi. U ovoj je stvari jedna delegacija gradjana intervenirala kod distriktnog guvernera.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Sjednici Radnoga Odbora, koja je mjesto u srijedu dne 14. ov. mjeseca održana u ponedjeljak, dne 12. ov. mj., prisustvovao je kao gost gospodin Hermann Schocken, član gospodarskoga savjeta cionističke organizacije. Toplim riječima pozdravlja predsjednik odličnoga gosta želeći mu ugodan boravak u sredini ovdašnjih sumišljenika i moli ga, da Radni Odbor upozna sa svojim ličnim naziranjem o momentanom stanju u Palestini i u organizaciji, te s njegovim naziranjem, kako bi trebalo udesiti budući rad. — Gospodin Schocken daje kratku, ali ubjedljivu i preglednu sliku organizacije, — svraća pažnju na ono, što valja izmijeniti do sljedećega kongresa i govori sa mnogo razumijevanja o prilikama u Palestini, naglašujući velike mogućnosti u njoj. — Gospodin Schocken svakom svojom riječi dokazao, da je praktičar u punom značenju ove riječi, — da ne sanjari, već da živi sa pokretom i da pozna svaku njegovu fazu do časa, u kome govori. Dakako, da je ovakovo koncizno i pronicavo razmatranje moralo učiniti duboki dojam, na sve prisutne članove Radnoga Odbora.

Na istoj su sjednici riješena i neka tekuća pitanja. Tajnički zamjenik čita pismeno izvješće tajnika organizacije dra. Alfreda Singera o njegovu radu u Beogradu, Pančevu i Vršcu. Radni Odbor prima to izvješće k znanju. — Da sabirna akcija Keren Kajemeta prigodom Hanuka-svečanosti što bolje uspije, upravlja Radni Odbor mjesnim organizacijama poziv, da sa svoje strane tu akciju živo podupru, a osim toga da priredbama i predavanjima dižu židovsku svijest i društvenost u svojim organizacijama. — Kasno poslije ponoći završena je ova interesantna sjednica.

Odličan gost: U Zagreb je stigao gospodin Hermann Schocken, član gospodarskoga savjeta cionističke organizacije. Gospodin Schocken do-

šao je u Zagreb po svome trgovačkome poslu. On je uvaženi njemački veletržac i industrijalac, te predstavnik koncerna poduzeća, udruženih u tvrtci I. Schocken Söhne Zwickau SA, pa dolazi u cilju, da za svoja poduzeća potraži i u Jugoslaviji polje rada. U tu svrhu produžuje gospodin Schocken put za Beograd, Novisad, Suboticu, Osijek i Sarajevo. Pored svega naglašavanja, da mu je put privatno-poslovan uvaženi se je gost odazvao pozivu sumišljenika — s kojima je proveo ovo nekoliko dana svoga boravka — pa je došao na sjednicu Radnoga odbora, U koliko gospodin Schocken svoj posao dovrši, pa se pravovremeno vrati u Zagreb moguće je, da će i u širem krugu zagrebačkih sumišljenika govoriti o aktuelnim pitanjima.

Uspjeh puta dra. Vite Kajona i dra. Brace Poljokana u Bitolj i Skoplje. Kao predstavnici uprave Keren Hajesoda za Jugoslaviju uputiše se gospoda dr. Vita Kajon i dr. Braco Poljokan u Južnu Srbiju, da u uglednim židovskim centrima Bitolju i Skoplju organizuju rad za Keren Hajesod, a povrh toga, da nadoknade ono, što do sada nije bilo moguće, a to je: uspostaviti življi kontakt između tih mjesta te Sarajeva, Beograda i Zagreba.

Rad je njihov potpunoma uspio. Vanredno lijep prijem iskazali su našim izaslanicima u prvome redu jevrejska općina u Skoplju, sa svojim predsjednikom gosp. Davidom Berachom na čelu, potom Klub skopljskih Jevreja i društvo B'nej Israel. Dne 29. oktobra sastadoše se Jevreji Skoplja u sinagozi, gdje su održali govor: Dr. Vita Kajon španski i dr. Braco Poljokan srpski. Bio je to brojno, tako posjećen zbor, kako ga kod nas rijetko nailazimo. Pored predsjednika općine gospodina Davida Berache pratio je rad naših izaslanika veoma velikim razumijevanjem gosp. Ašer Benarojo, direktor francusko-srpske banke. — Poslije zbora izabran je kuratorij, kome je predsjednikom gosp. David Beracha, a članovi: Ašer Benarojo, Jakob Cohen, Reh. Merkado Kamhi, Hananija Bitti, Dr. Avram Nissim, Avram Russo, Avram Florentin, Isak Varon, Leon Lević, Salvator Musafija, Isak Cohen, Aron Hasson. — Kuratorij začeo je svojim radom pod vanrednim auspicijama, pa možemo s pravom očekivati lijepe uspjehe.

Dne 30. oktobra stigoše izaslanici u Bitolj, gdje je iste večeri održan u sinagozi »Kal Kadoš Aragon« veliki miting, koji je bio takodjer tako posjećen, da veliko mnoštvo naroda nije ondje moglo naći pristupa. Dr. Braco Poljokan i Dr. Vita Kajon govorili su španski. Iza mitinga bio je sastanak vidjenijih ličnosti o provedenju akcije za Keren Hajesod, te drugim pitanjima zajedničkog jevrejskog rada. Sutradan obidjoše izaslanici u društvu predsjednika općine gosp. Bohora Kassorle i općinskog odbornika gosp. Teste uglednije ličnosti, te je istoga dana na večer održana konferencija u prostorijama općine, na kojoj bi izabran mjesni kuratorij. U kuratorij ušli su kao pročelnik gospodin Moša Beraha, a kao članovi: gg. Vital Ferraggi, Celebon Franco, David Pardo, Aron Levi, Šimon de Majo, Mošon Assael, Montes Colonomes, Jakov Israel, Jakov Pardo, Bohor Cassorla, Leon M. Kamhi, Samuel Levi.

Postoji opravdana nada, da će se rad oko Keren Hajesoda u oba mjesta lijepo razviti, te da će uroditi zamjernim uspjesima.

Društvo B'nej Cijon u Bitolju moli nas, da svima, koji stoje u ikakovoj vezi sa jevrejskim društvima u Bitolju javimo, da su dosadašnja društva B'nej Cijon, B'not Cijon i Makabi u Bitolju osnovali zajedničko udruženje pod imenom »Atehija«, te se svi dopisi u stvari organizacije i židovskoga narodnog fonda imaju upraviti na odbor toga društva, ulica Rajsa 26.

Agitaciono putovanje Dr. Alfreda Singera. Sistematski nastavlja Dr. Singer svoj rad u mjestima, kojima je ovaj njegov put namijenjen — Beogradu, Pančevu, Vršcu i N. Sadu. — Uspjesi njegovi i tempo rada u velike ovisan je o aktivitetu mjesnih organizacija i kuratorija.

Dr. David Alkalay u Sarajevu. Židovsko narodno društvo u Sarajevu priredjuje 8. decembra o. g. u gradskom pozorištu svečanu Hanuka-proslavu, na koju je pozvalo g. Dr. Davida Alkalay-a iz Beograda, da održi svečano slovo. — Gosp. Dr. David Alkalay odazvao se je pozivu, pa polazi u Sarajevo. U aktivnost ovoga našega starine mogli bi se ugledati mnogi mlađji sumišljenici. Gosp. Dr. Alkalay nije više mladić, pa je put u Sarajevo za nj žrtva, koju će gostoprimeci najbolje nagraditi, ako pravo shvate cilj po kojemu, u njihovu sredinu dolazi.

Iz zagrebačke bogoštovne općine. Saznajemo, da predstojništvo marljivo radi na sastavu budžeta za d. 1924. Čim se budžet izglasa, započeti će svoj rad — procjenbeno povjerenstvo. Poslije budžeta riješiti će predstojništvo neka pendenta pitanja, a po tome će — ne služeći se pravom, da samo polovica istupi, — cijelo, predati ostavku i raspisati će nove izbore po novome demokratskom redu uglavljenom u netom potvrđenim pravilima. Ti će se izbori obaviti po svoj prilici u martu, eventualno početkom aprila.

Pravila bogoštovne općine zagrebačke. Pokrajinska vlada vratila je zagrebačkoj bogoštovnoj općini pravila potvrdom svih promjena izuzevši imena i priznanja pasivnoga prava glasa inostrancima. Pokrajinska vlada postavila se na stanovište zakona iz godine 1906. o uredjenju bogoštovnih općina i tako će općina nositi i dalje zastarjeli naziv ostatak t. zv. liberalizma, naziv koji već davno ne odgovara duhu vremena. Medjutim, premda otklonom ove promjene nije iz formalnih razloga respektovana volja većine jedne — u tome pogledu — autonomne institucije, ipak u dužnosti i u pravima u toj općini pojedinac nije skućen, zvala se općina izraelitska ili židovska. Razlika između ova oba pojma za nas je formalna, nama je ime Izraelčanin — bez tendence — jednako milo kao i Židov. — Gorčija je uskrata pasivnoga prava glasa inostranim Židovima. Istrošeno je isticanje mjere, do koje Židovi u cijelome svijetu sačinjavaju jednu cjelinu. Zar nijesu baš prilike u Njemačkoj novi, snažan dokaz, kako je sudbina naša svagdje jednaka; — zar poslije svega toga imademo pravo isključivati one od rada za dobro općine i Židovstva, koji slučajem nijesu ovdašnji podanici?

Mi ćemo se na ovo pitanje još opsežnije osvrnuti, a zagrebački će Židovi imati prilike, da i svoju kažu — u tome važnome pitanju.

25-godišnji jubilej nadrabina dra. S. Weszela u Sarajevu proslaviti će se 15. decembra o. g.

Imenovanja. Naši sumišljenici dr. Braco Poljokan i Josip Weszel, svrš. pravnik, imenovani su askultantima kod okružnog suda u Sarajevu.

Za halučku farmu darovaše: Adler Hugo, Požega 5000; A. L., Zagreb 3000; Lachman Jakov, Zagreb 3000; Križevci, manji darovi 500.

Wolfsohn u Zagrebu. Opetovano najavljeni koncert Juliusa Wolfsohna biti će sutra u subotu 17. o. mj. u dvorani glazbenoga zavoda. Početak u 8 sati. Raspored je sljedeći: 1. Wolfsohn: Nekoliko riječi o židovskoj pučkoj muzici. 2. Wolfsohn: a) Aff dem pripeček brent a fairerhl (Na pripečku vatra tinja...) b) Oj avrum. (Oj Avrame!) c) Du majdele, du fains. (Djevojče lijepo). d) Uspavanka. 3. Wolfsohn: a) Pjesma o gozbi. b) Ich stei mir in klär. (Stojim i razmišljam). c) Oj brajne. d) Svatovska pjesma. e) Židovska rapsodija. — Preostale ulaznice u koncertnoj poslovnici glazbenoga zavoda.

Julius Wolfsohn u Beogradu. Čujemo, da se vode pregovori, da Julius Wolfsohn iz Zagreba podje u Beograd da i tamo priredi svoje koncerte. Umjetnik prirediti će tamo po svoj prilici dva koncerta: jedan, koncert parafraza židovskih pučkih pjesama sa predavanjem; a drugi, bio bi Chopinovo veče.

Izbori u »Chewra Kadiša« u Zagrebu. 11. o. mj. bili su izbori Chewra Kadiše. Interes bio je vrlo malen, tako, da su svi na izbor predloženi kandidati jedine liste izabrani. Predsjednikom izabran je ponovno Š. A. Alexander, a potpredsjednicima Dr. L. Šik i Makso Hirschler.

Iz Židovskog Akademskog Potpornog Društva i Djačke Menze. Dne 27. oktobra ove godine održalo je Židov. Akademsko Potporno Društvo, svoju XXVIII. redovitu glavnu skupštinu, na kojoj je za zimski semestar školske godine 1923-24. izabrana sljedeća uprava: Predsjednik: Aleksander Müller, cand. iur. Potpredsjednik: Leo Neumann, mg. phar. et cand. phil. Tajnik I.: Ljudevit Schöntag, stud. ing. Tajnik II.: Dragutin Jellinek, cand. ing. Blagajnik Ž. A. P. D.-a: Mirko Neumann, stud. iur. Blagajnik menze: Josef Levi, cand. med. Kuhinjski referent: Serena Fischer, cand. iur. Ekonomski referent: Arpad Brandl, stud. med. Knjižničar: Mordehaj Alkalay, stud. ing. chem. Odbornik I.: Martin Weiss, cand. med. Odbornik II.: Ichel Deutschmeister, cand. med. Revizori: Bernhard Berglas, stud. med., Stevan Politzer, abs. med.

Kako se iz izvještaja odbora razabralo, bilo je poslovanje društva vrlo opsežno. — Od institucija, koje je Ž. A. P. D. osnovao najvažnije su Menza i Studentski Dom.

Prošlog semestra prehranjivalo se u Židovskoj Djačkoj Menzi preko 150 jevrej-

skih studenata iz sviju krajeva naše države; ukupni je promet menze iznašao oko Din 2,000.000.—, na potporama za hranarinu podijeljeno je Din 250.000.—. — Već iz ovih brojeva razabire se, od kolike je važnosti ova institucija po vaskoliko jevrejsko studentstvo. — Poslovanje bilo je silno otešćano uslijed pomanjkanja prikladnih prostorija, koli za kancelariju, toli i za samu menzu, a ova poteškoća postala je u novom semestru još veća, jer broj u menzu upisanih dosiže već 200.

Studentski je Dom provizorna uredba, koju je Ž. A. P. D. zbog nestašice jeftinih stanova bio primoran da osnuje. — U taj je Dom smješteno dvasetorica najblijednijih naših kolega. — Osim toga podijelilo je Ž. A. P. D. znatne svote na bolesničke potpore, ispitne takse, nabavke udžbenika i tako dalje.

Iz rečenog razabire se, da je društvo svoju zadaću, da olakša pretežak položaj jevrejskih studenata, izvršilo, u koliko su mu to sredstva dopuštala. — I široki slojevi našeg Jevrejstva spoznali su zamašnost ovih naših institucija, te su se rado odazvali svakom pozivu, da nas u našem nastojanju oko ublaženja studentske bijede podupiru. — Nova se uprava društva nada, da će ga naše Jevrejstvo, poznato zbog svoje pripravnosti, da velikodušno podupire svaku humanitarnu instituciju, u njegovom radu i nadalje materijalno i moralno potpomoći.

Iz Saveza židovskih omladinskih udruženja.

1. Pristupnice poslane su svim udruženjima, koja su javila broj članova sa kojima žele pristupiti Savezu. Pozivlju se sva udruženja koja nisu dobila pristupnice, a smatraju se članovima Saveza, odnosno žele njemu pristupiti, da odmah jave okrugli broj članova, kako bi im se mogle priposlati pristupnice.

2. U mjestima gdje nema organizovanog udruženja pozivlju se pojedinci, omladinci i omladinke koji žele pristupiti Savezu, da se jave te će i njima pristupnice priposlati.

3. U 1. broju »Gideona« izišli su izvještaji sa glavnih skupština organizovanih udruženja. U sljedećem broju izići će izvještaji o radu poslije sleta do konca oktobra. Pozivlju se udruženja i članovi ŠRO da pošalju izvještaje u koliko to još nisu učinili. Rok naznačen u »Gideonu« produljuje se do 25. novembra. Što do toga dana ne stigne R. O.-u ne će na nijedan način ući u sljedeći broj.

4. Pozivlju se sva udruženja, koja će predstavljati prikazivanje »Rad i rat« neka to jave R. O. i neka zatraže melodije i tekst pjesama koje u komadu do-

laze. Budući da pjesme nisu štampane, dobit će ih samo ona udruženja u rukopisu, koja će komad predstavljati, odnosno pjesme zatražiti.

5. Adresa: Sav. Žid. Oml. Udr. Kralj. SHS., Zagreb, Ilica 31, III. kat.

Hanuka-akademija »Makabija«. 2. decembra o. g. priređuje u dvorani Hrv. Sokola na Wilsonovom trgu gimnastička sekcija Makabija Hanuka-akademiju za koju se u sekcijama marljivo vježba. Program proslave donijeti ćemo u sljedećem broju.

Sport i gimnastika.

Makabi (Brno)—Rapid (Beč) 4:1 (1:0).

Pobjeda Makabija, čiju većinu igrača sačinjavaju igrači bivši članovi budapeštanskih klubova MTK i FTC., nad bečkim Rapidom, koji je sada u izvrsnoj formi i na prvom mjestu tabele prvenstva, izazvala je u bečkim sportskim klubovima pravu senzaciju. Sportski izvještaji jednodušno ističu lijepu i tehnički dotjeranu igru brnskog Makabija.

Hakoah—Simmering 1:1 (0:0).

Teška utakmica, u kojoj su obje momčadi predvele oštru i lijepu igru. Hakoah bez Halperna, Scheuera i Häuslera.

ŽIDOVSKO NARODNO DRUŠTVO U ZAGREBU.

U smislu društvenih pravila sazivljen za 25. novembra 1923. u 10 $\frac{1}{2}$ sata prije podne

IZVANREDNU GLAVNU SKUPŠTINU

Židovskog narodnog društva u prostorije židovske bogoštovne općine, Palmotičeva ulica 16, sa sljedećim dnevnim redom:

1. Izvještaj odbora o dosadanjem radu i podijeljenje absolutorija.
2. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
3. Eventualije.

Zagreb, 7. novembra 1923.

Predsjednik: Dr. Hugo Kon.

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ZAGREB TELEFON
ULICA BR. 5 ZAGREB BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

**J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.
REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

**Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.**

**„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK
NÜRNBERG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

**Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija pap'ra
ZAGREB
Ilica 31 Telefon broj 17-95.**

**Leipziger Stahlfederfabrik
HERM. MÜLLER A. G.
LEIPZIG**

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

**Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon 17-95.**

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju

Reg bi, da će ovoga puta oči cijeloga svijeta, naravno židovskoga, ponajviše sviju prijatelja Židovskoga narodnoga fonda, biti uperene na Jugoslaviju. Direktorij Keren Kajemeta u Jerušalajmu odobrio je zaključak Uprave za Jugoslaviju, da se povodom Hanuke raspiše jedno nagradno natjecanje za najbolje sabirne rezultate i javio je svim zemaljskim i pokrajinskim povjereništvima, na koji će se način ove godine provesti Hanuka-akcija u Jugoslaviji u korist Keren Kajemeta. Direktorij preporučuje ovim povjereništvima, da ovogodišnju Hanuka-akciju pro-

vedu na onaj isti način, kako će se kod nas provesti.

Prema tome se može očekivati, da će sabirna akcija u korist Keren Kajemeta ove godine u cijelom svijetu biti osobito živahna. Mnogo hiljada sabiratelja — u prvome redu ženska muška omladina — zadahnuti istom idejom i upravljani istom rukom u službi iste institucije, obilazit će židovske kuće, da preuzmu novčane priloge.

Identitet vremena, metoda, ciljeva i osjećaja,

što će rukovoditi ove godine tolike hiljade sabirača prigodom Hanuke, dat će tome radu neki posebni čar i stvorit će raspoloženje za dobar uspjeh. Natjecat će se tolike zemlje a u svakoj zemlji natjecat će se tolika mjesta, a u svakome mjestu natjecat će se toliki pojedinci: tko li će polučiti najbolji uspjeh? Nadamo se, da će se kod nas naći mnogo sabiratelja, koji će htjeti da u toj utakmici osvoje prvo mjesto koji će htjeti, da im se ime pronese svijetom i zablježi zlatnim slovima u analima Keren Kajemeta.

Iskaz darova broj 24. od 1. do 13. novembra 1923.

OPĆI DAROVI.

Koprivnica: »Makabi« Wien 10.—, Pavao Pichler kod kartanja 6.—	16.—
Sisak: Lorum partija Novi Sisak	75.—
Mitrovica: Siegfried Löwy za kalendare	30.—
	D. 121.—

SAMOOPOREZIVANJE.

Vinkovci: Johana Höngig 15.—, Betti Grünberger 10.—	25.—

SKRABICE.

Koprivnica: Marta Hirschl 105.25, Isidor Hirschl 70.—, Milan Scheyer 49.—, F. Neufeld 45.50, Hermína Mayer 34.75, Artur Kollmann 25.—, Josip Spiegler 25.—, Hugo Heinrich 25.—, Roza Fuchs 25.—, Jakob Hirschler 23.50, Leopold Fuchs 23.25, Leo Wolfensohn 23.—, Julio Günsberger 20.—, Žaki Rosenberg 20.—, Pavao Pichler 20.—, Zora Schwarz 18.—, »Cherut« 17.50, Rechnitzer 11.—, Geza Hirschl 13.50, Vlado Fischer 12.50, Margita Wurzbürger 12.—, Vitomir Sternfeld 11.—, Adolf Reich 10.—, Gross Ignac 10.—, Josip Fuchs 4.50, Bog. općina 4.25, David Löwy 4.—, Vilko Kollmann 3.—, Marko Perera 2.50,	674.—
Zagreb: Dr. A. D. Rosenberg	127.50
Sisak: Armuth i Richtmann 7.50, Ignac Ascher 51.—, Leo Friedländer 8.25, Dr. Leo Ferić 10.25, Bernhard Klein 11.50, Lagerhaus 23.75, Jakob Neuberger 5.15, Alex Rosenfeld 1.50, Weiss i Platsih 10.—, Jakša Wegner 23.—,	161.90
Vukovar: Vinkler 27.—, Rosenberg 20.—, Hirth 4.—, Bresslauer 13.—, Engl 50.—, Fišof 20.—, Singer 67.—, Šandor Steiner 62.—, Stein 50.—, Weiner 22, Bader 7.—,	342.—
Mitrovica: Löwy Weiss 74.85, Felis Lustig 25.50, Kovač Gijula 4.—, Sal. Buchwald 5.25, Jul. Alt. 1.50, Mavro Perli 9.—, Regina Kraus 53.25, Sig. Gross 26.25, Karl Kerekes 28.25, N. Klein 17.75, Fani Gertner 15.—, Josef Krauss 7.50, Josef Fleischmann 7.75, Herman Weissberg 10.—, Fani Wiegenfeld 91.25, Adolf Rosenberg 7.75	384.85

D 1690.25

MASLINE.

Zagreb: Dr. Silberschein u Herzlovu šumu 2 m.	25.—
Mitrovica: Umjesto vijenca na odar pok. Beli	

Krausu daruje omladina i gradani Mitrovice za otvorenje vrta Bele Krausa za 17 m	1000.—
	D. 1025.—

TORA DAROVI.

Vinkovci: Oto Mechner 25.—, Kohn jun. 10.—, Prig. Bar-Micva Egon Schöndaruju Filip Schön 100.—, Egon Schön 100.—	235.—

Koprivnica: Vilim Grünwald 200.—, Vjekoslav Fischl 100.—, David Rosenberger 100.—, Ignac Beck 100.—, Šandor Reich 100.—, Milan Scheyer 100.—, Maxo Gross 100.—, Hinko Begović 100.—, Josip Fuchs 100.—, Dr. Lav Fischer 150.—, Šandor Singer 100.—, Hinko Hirschl 50, Adolf Scheyer 50, Ferdo Reich 50.—, Žaki Rosenberg 50.—, Ferdo Neufeld 50.—, Ignac Goldschmiedt 50.—, David Löwy 50.—, Dušan Marić 50.—, Milan Reich 50.—, Zvonko Kollmann 50.—, Sam. Hirschl 50.—, Dr. I. Margulies 50.—, Sal. Albachari 50.—, Hugo Heinrich 50.—, Mavro Wurzbürger 50.—, David Rosenfeld 25.—, Geza Hirschl 25.—,	2050.—

Vukovar: Mirko Steinër 500.—, Izidor Pfeffermann 300.—, Sig. Frank 100.—, Mesner Mavro 100.—, Stein Herman 100.—, Karl Bier 50.—, L. I. Hirth 25.—, Fuščak Bernhard 25.—	1200.—

Prijedor: Dr. Moses Schiffer 50.—, Is. Mevorah 50.—, S. Mevorah 35.—, A. Mevorah 20.—, I. Mevorah 20.—, S. Levi 40.—, D. Kabiljo 40.—, I. Atias 20.—, D. Stern 30.—, L. Hirschmann 30.—, E. Kabiljo 25.—, Luna Levi 10.—, Flora Medina 20.—, H. Levi 10.—	400.—

D 3885.—

DAROVI ZEMLJE.

Geulat haarec akcija.

Osijek: Regina Schwarz	70.—
Vinkovci: Prig. vjenčanja Edite Mechner-Strocke daruju po 100.— Makso Borović, Dr. Strocke, Hinko Mechner, po 50.— Rudolfi Gross, Emanuel Engel, Vilko Ornstein, Edit Strocke, po 20 Olly Stein, dr. Lang, dr. Lederer, po 15 E. Lederer, po 10.— Elsa Löbl, Oto Grün. — Kod Tore daruju za Geulat haarec, Din. 300.— Makso Borović, 250.— Fischof, po 100.—, David Abraham, Mavro Ausländer, Rudolf Gross, Žiga Hoffmann, dr. I. Lang, Ornstein, Sonnenfeld, Josip Zilzer, 75.— Din. Armin Kastner po 50.— Taškier, Na-	

than Schlesinger, Isak Schlesinger, Bern, Flesch, Dolfa Beck, po 25.— Jakob Kohn, Ignjat Fischer, Leo Preis, 20.— Adam Stern, po 10.— E. Hirtweil, Wamoscher, Ehrenstein sen.	2500.—

Koprivnica: Žid. oml. udr. na Simhat Tora prodane barjake 100.—, Žid. oml. udr. za oklade 105. Prigodom zaruka Marta Hirschl—Franjo Hirschl	305.—
	510.—

Brcko: Jakob I. Alkalay, Zagreb 150.—, David A. Levi 20.—	170.—

Vukovar: Prig. Berit Mila u kući Hugi Bauma daruju: Hugo i Marta Baum 100.—, Simon Baum 100.—, Robert Baum 100.—, Sam. Obersohn 100, Izidor Pfeffermann 100.—, Berta Obersohn 50.—, Šandor Bader 25.—, Leopold H. Freund 25.—, — S. Adler Zagreb 100.—, — Erna Kohn, Osijek umjesto putnog troška 50.—, Izo Grün izgubljena oklada sa V. Kraussom 5.—, Albina Zomborac izgubljena okl. sa V. Kraussom 10.—. U veselom društvu Robert Baum 100.—, N. Hercog 30	895.—

D 4145.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije	10.321.25
Bosne	570.—

Za vrijeme od 1. januara do 13. novembra 1923. unišlo sveukupno Din. **546.263.10.**

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znatan popust. — Čuvajte se bezvrijednih patvora!

Prava ERENYI DIANA
francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kose, usta, zuba, proti reumizmu

Cijena male boce Din. 6
srednje „ „ 16
„ „ „ 32

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)
Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

TRGOVINA RUBACA NA VELIKO

„MARS“ d. d., poslovođja: IGNJAT NEUSSER
ZAGREB, Sajmište broj 55 (produljena Hatzova ul.)

Na veliko!

Na veliko!

Kolonijalna roba

specijalno kava uz najjeftiniju cijenu kod tt.

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

I. BUKOVE CJEPANICE

kao i sve ostale vrsti gorivog drva na vagonu, hvatove, te rezana i cijepana, dobijete najpovoljnije kod

ŠANDORA WEILLERA,
TRNJANSKA CESTA 40 - TELEFON 24-69.

Tortka

M. Marberger i sin

Sajmište broj 55 ZAGREB u vlastitoj palači

Preporuča svoje bogato skladište umjetne kože (Kunstleder) za tapetare, sedlare i knjigoveže, voštanog porketa (Wichslwand), pletene (Wirkwaren) i gumene robe uz tvorničke cijene, prodaja samo na veliko.

Na zahtjev šaljemo cijenik i uzorke.
Posjetite naše skladište!

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb

Illica 36

Illica 36

„MACHER“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG**SAJMIŠTE 51 ZAGREB SAJMIŠTE 51**

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe**Ferdo Hirschl k.d.**

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Domaćicetražite kod Vašeg trgovca
samo najbolje belgijsko**Plavilo**

za rublje

Zaštitni znak sa znakom „Deva“

Glavno skladište za Jugoslaviju:

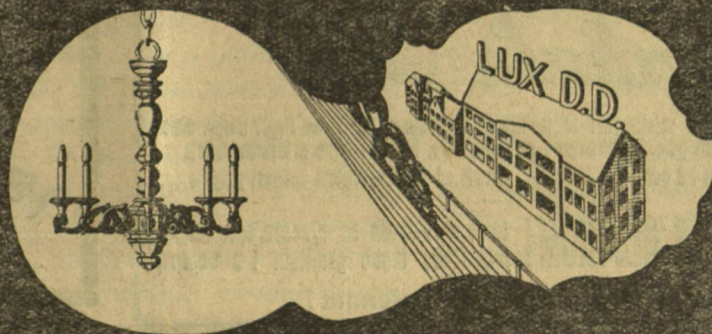
„Patria“zadruga za kemijske
potrepštine, Zagreb,
Preradovićeva ul. 12
: Telefon broj 16-91:

Tkoglašuje - taj napreduje!

MANUFAKTURARobni odio Centralne banke d. d.
ZAGREB, Strossmayerova ulica 2.**MAKSO BOROVIĆ**

Brzjavni: MABOR

Telefon: 11-31

**Gumene pete i
Gumene potplate**jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!**TVORNICA BRONZ LUSTERA****LUX D.D. KOTURAŠKA 9.**

Vjeran čuvar Vaših zubi jest

»LYODONT«pasta za zube. — jedan pokus — i Vaše je
povjerenje osigurano!

Dobiva se u ljekarnama i drogerijama!

LYO d. d. za finu kozmetiku i farmaceutsku industriju, Zagreb

VREĆEiz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugajl i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke**SCHOTTEN I DRUG**

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava**„SIDRO“**

d. d. za trgovinu željezom

ZAGREB

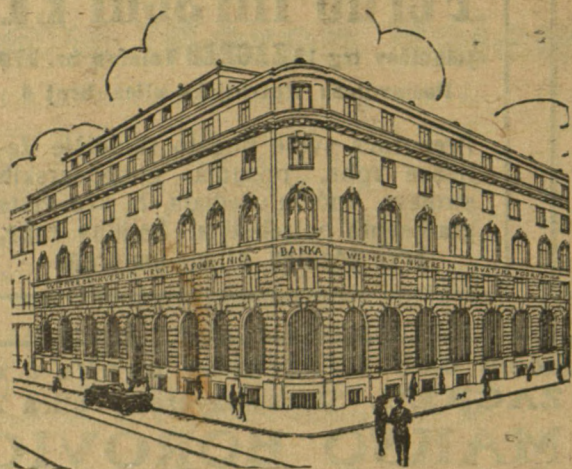
Vlaška ulica broj 40.

Telefon br. 69 i 21-30.

Crni lim — Dimenzioni lim — Pocin-
čani lim — Bijeli lim — Cinkovni
lim — Trajno žarne peći — Lijevarne
peći — Plinske cijevi pocinčane i
crne — Nosioći — U-nosioći —
Betonsko željezo.**DIONIČKO
DRUŠTVO „MERKUR“**

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95**ZAGREB - ILICA 31**PAPMERKUR
BRZOJAVI.Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omolnog papiraVlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papiraTvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

WIENER BANK-VEREIN

HRVATSKA PODRUŽNICA, ZAGREB

Jurišićeva ulica broj 22.

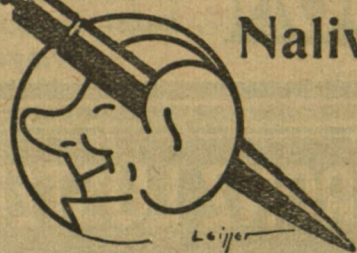
Brzopisni naslov: **BANKVEREIN**

Obavlja sve bankovne transakcije.

Do vruga tintarnica!

Za jeftin novac dobije se izvrsno ново

Naliv-pero

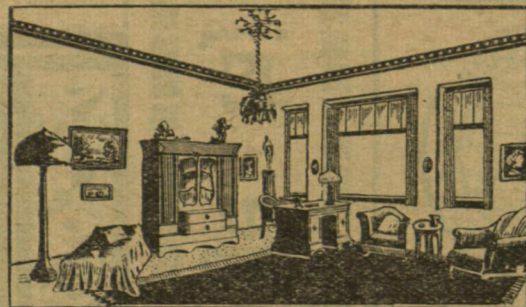
"Penkulu" Pen

Sa lako izmjenjivim perom od oceli. Puni se tankom tintom jednom na tjedan i piše trajno, čisto pouzdano poput zlatnog naliv-pera. Rezervna pera za svaku ruku. Patenti u svim državama svijeta. Izrada od drveta sa napu jačem i 2 pera Din. 17.50 — Izrada od kaučuka sistem automat punjeno sa 2 pera Din. 35 —

Služite se PENKALA OLOVKOM! To je prvi vazda za pisanje spremni ka-
jcm. Piše tanko grafitom i u bojama.

Dobivaju se u svim papirnicama!

Prva osječka
TVORNICA ZA PRERADBU DRVA D. D.
Atelier za umjetničko uređivanje stanova

Telefon 2-41, ZAGREB Gajeva 12.

POKUĆTVO
Sve vrsti uz svaku cijenu.

PAMUK A. ROMANO MOLINO

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,
Boškovičeva ulica broj 15

žutica platno-

šifoni

Brzopisni: DIANA Telefon broj 23-66

engleski — talijanski

KROJAČKA DVORANA

za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavičeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N.
gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor
najfinijih engleskih
štofova

ELEVATOR

D. D. ZA KEMIJSKU INDUSTRIJU

Kukovičeva ulica 30 - ZAGREB - Telefon broj 27-95

Kozmetički odio „ESA“

EAU DE COLOGNE, EAU DE COLOGNE
RUSSE, BAY-RUM, EAU DE QUININE,
ODIX VODA, ODIX PASTA, ODIX PRA-
ŠAK ZA NJEGU USTA I ZUBI. „ESA“
OSVJEŽUJUĆA VODA IZA BRIJANJA,
„ESA“ CREAM (BEZMASNA), „ESA“
GOLDCREAM, PARFUMI NAJBOLJE VRSTI

Proizvadjia jedinu najbolju te domacu

ELEVATOR RADIUM francusku rakiju (vinovicu)

Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama

GIDOL

NENATKRILJIVO SREDSTVO ZA ČIŠĆENJE SVIH VRSTI KOVINA
Čuvajte se patvorina! Jedini tvorničari: Zahtjevajte uvijek samo:
GRUBIĆ I DROBAC, tvornica kem.-tehn. proizvoda d. d., ZAGREB

GIDOL